

ONDER DE AANDACHT

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

JAARVERSLAG 2009

Inleiding

In Limburg bestaat er sinds 1910 een vereniging voor natuurstudie en veldonderzoek: het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg (NHGL). Deze particuliere organisatie stelt zich ten doel de bevordering van veldbiologisch onderzoek en natuurstudie. Hiervoor worden tal van activiteiten georganiseerd zoals het geven van lezingen, het organiseren van excursies en het uitvoeren van onderzoeksprojecten. Deze activiteiten hebben hoofdzakelijk het karakter van groepsgewijze dan wel individuele inventarisaties in het veld, waarbij kennis met anderen wordt gedeeld. Dit onderzoek wordt in hoofdzaak uitgevoerd door vele vrijwilligers die zich aangesloten hebben bij de vereniging. Het Natuurhistorisch Genootschap stelt zich ten doel deze vrijwilligers actief te houden door het uitgeven van verenigingsbladen, het houden van lezingen en contactdagen en het organiseren van terreinexcursies. De vergaarde kennis wordt voor een breder publiek toegankelijk gemaakt via het uitgeven van verenigingsbladen en publicaties, en de verzamelde gegevens worden centraal in een databank opgeslagen.

Naast de eigen inkomsten uit contributies, giften en projecten wordt als aanvulling op de exploitatiebegroting een subsidie verkregen van de Provincie Limburg. De provincie stelt deze beschikbaar voor activiteiten van het Natuurhistorisch Genootschap. Hiermee worden specifiek de volgende activiteiten uitgevoerd: het uitgeven van een maandblad, het organiseren van een contactdag en het faciliteren van de vrijwilligers door een met eigen personeel bemand bureau. Dit jaarverslag geeft inzicht in de activiteiten die zijn uitgevoerd en de resultaten die zijn behaald in 2009.

Leden en bestuur

Het aantal leden schommelt de afgelopen jaren enigszins, maar gedurende 2009 werd weer een lichte daling doorgemaakt. Aan het einde van het jaar waren er 1.226 leden (inclusief instellingen en koopabbonnementen), verdeeld over vijf verschillende categorieën.

Bij het Natuurhistorisch Genootschap wordt ook een groeiend aantal 65+ leden geregistreerd, terwijl het aantal jeugdleden en het aantal reguliere leden terugliepen. Aan bedrijven en organisaties wordt een beperkt verhoogde contributie berekend, hun aantal bleef op gelijk niveau.

Naast de onderstaande ledenaantallen zijn er tien ereleden, één bijzonder lid en één lid van verdienste. Aan verschillende relaties of gastsprekers werd als blijk van waardering een gratis lidmaatschap voor een jaar aangeboden. Het onderstaande overzicht geeft de verdeling van het aantal betalende leden over de onderscheiden categorieën weer.

Categorie	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Jeugd en student-leden	7	11	11	30	28	37	38
65+ leden	288	277	268	228	222	217	199
Gewone leden	869	928	899	982	932	950	951
Instellingen	52	52	48	40	37	37	38
Abbonnementen	10	12					
Totaal geregistreerde leden	1226	1280	1226	1280	1219	1241	1226

De ledenadministratie wordt door vrijwilligers beheerd. In 2009 nam Okjen Weinreich dit weer voor haar rekening. Gedurende één

dagdeel per week werden door haar alle ledentransacties bijgehouden, grotendeels met behulp van een geautomatiseerd systeem.

In 2009 vond binnen het Dagelijks Bestuur een tweetal belangrijke wisselingen plaats. Frans Coolen nam afscheid als voorzitter, daarnaast gaf de penningmeester Leo Hobus ook aan te willen stoppen met zijn werkzaamheden. Vanuit het Dagelijks Bestuur werd de plaatsvervangend secretaris voorgedragen als nieuwe voorzitter. Harry Tolkamp werd in het voorjaar tijdens de ALV als nieuwe voorzitter aangesteld. Tijdens de voorjaarsvergadering werd eveneens een nieuwe penningmeester aangesteld in de persoon van Linda Horst. Het Algemeen Bestuur werd uitgebreid, Stef Keulen stelde zich verkiesbaar. Joep Orbons, als vertegenwoordiger van de Van Schaik stichting gaf zijn functie aan het einde van het jaar op. Per 31 december 2009 was de samenstelling van het bestuur als volgt.

Harry Tolkamp	voorzitter
Denis Frissen	secretaris
Linda Horst	penningmeester
Rob Geraeds	ondervoorzitter
Marian Baars	lid algemeen bestuur
Jan Hermans	lid algemeen bestuur
Wouter Jansen	lid algemeen bestuur
Hans de Mars	lid algemeen bestuur
Arjan Ovaa	lid algemeen bestuur
Raymond Pahlplatz	lid algemeen bestuur
Nicole Reneerkens	lid algemeen bestuur
Joof Teeuwen	lid algemeen bestuur
Stef Keulen	lid algemeen bestuur

Activiteiten van studiegroepen en kringen

Kring of Studiegroep	2009 Aantal activi- teiten	2009 Gemid- deld aantal deel- nemers	2008 Aantal activi- teiten	2008 Gemid- deld aantal deel- nemers	2007 Aantal activi- teiten	2007 Gemid- deld aantal deel- nemers
Herpetologische Studiegroep	6	11	6	16	5	14
Plantenstudiegroep	49	12	72	29	69	32
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeves	5	40	5	40	5	40
Vlinderstudiegroep	10	9	10	8	10	9
Zoogdierenwerkgroep	5	14	6	15	8	15
Paddenstoelenstudiegroep	30	5	30	6	30	8
Vissenwerkgroep	5	15	6	12	5	13
Sprinkhanenstudiegroep	6	11	6	10	6	8
Vogelstudiegroep	2	72	2	76	2	70
Mossenstudiegroep	35	2	35	3	42	3
Werkgroep Driestruik	12	10	12	6	12	4
Libellenstudiegroep	3	6	2	4	3	3
Mollusken Studiegroep Limburg	24	4	17	4	10	3
Fotostudiegroep	3	6	4	5	6	8
Watzitdaar.nl	0	0	0	0	0	0
Plantenstudiegroep Weert	8	6				
Kring Maastricht	10	18	10	20	10	21
Kring Heerlen	18	28	15	11-36	13	26
Kring Venlo	24	9	22	10	25	9
Kring Roermond	6	40	5	40	6	25
Kring Venray	6	15	6	18	7	20

Bij twee getallen duiden deze op respectievelijk excursies en lezingen.

Binnen het Natuurhistorisch Genootschap waren eind 2009 15 Studiegroepen en vijf Kringen actief. Leden profiteren hiermee zowel van de thematische georganiseerde Studiegroepen als van de regionaal opererende Kringen. De activiteiten van de Kringen en de Studiegroepen zijn voor alle geïnteresseerden (ook niet-leden) toegankelijk. Met wisselende intensiteit werden velerlei veldbiologische inventarisaties, onderzoeksprojecten, werkdagen, cursussen, excursies en lezingen georganiseerd.

FOTO: O. OP DEN KAMP

Hieronder volgt een, niet uitputtende, opsomming van de meest in het oog springende activiteiten.

Door de Herpetologische studiegroep werd teruggekeken op het 30-jarig bestaan van de studiegroep. Tijdens een najaarssymposium werd op feestelijke wijze de nieuwe atlas "Herpetofauna van Limburg" gepresenteerd waarin teruggeblikt wordt op langjarig onderzoek door vele honderden vrijwilligers.

Leden van de Vlinderstudiegroep (her-)ontdekten het Kaasjeskruidkoppje in graslanden bij Maastricht. Na 53 jaar dook er weer een exemplaar op in Nederland. Het nieuw gestarte project Nachtvlinde monitoring Limburg leverde op verschillende locaties nieuwe waarnemingen van voor Nederland niet eerder waargenomen soorten op.

De studiegroep Watzitdaar.nl werd begin 2009 beëindigd. De enthousiaste vrijwilligers achter de werkgroep waren te zwaar belast met privé zaken.

Het jaarlijks terugkerende Genootschapsweekend werd deze keer georganiseerd in de kop van Noord-Limburg. Het Genootschap is er veel aan gelegen om in deze regio een nieuwe Kring op te richten. Met het organiseren van het Genootschapsweekend in deze regio werd invulling gegeven aan meer naamsbekendheid.

De Plantenstudiegroep vierde haar 30-jarig jubileum met een excursie in Meers en een bezoek aan het streekmuseum Schippersbeurs

FOTO: O. OP DEN KAMP

FOTO: T. DE JONG

in Elsloo. De tweede Euregionale botanische bijeenkomst stond deze keer in het teken van het voorjaarsbos in Zuid-Limburg. Hierbij werd met name gediscussieerd over de autochtone herkomst van bomen en struiken, in combinatie met de typische flora en ondergroei van oude boselementen.

Gedurende het jaar 2009 groeide het waarnemingenbestand aan tot ruim 2,9 miljoen waarnemingen. Daarmee heeft de NatuurBank Limburg een goede dekking aan waarnemingen. In 2009 werden ruim 500.000 waarnemingen toegevoegd aan het waarnemingenbestand.

Geregeld kwam het Natuurhistorisch Genootschap in het nieuws; lokale en regionale media besteedden ruimschoots aandacht aan ingezonden persberichten. Zo werd veel aandacht besteed aan de herontdekking van het Kaasjeskruidkoppje. Hierover verschenen zelfs in de nationale media enkele persberichten.

Ook de Plantenwerkgroep Weert verrichtte in 2009 een aantal inventarisaties. Met deze nieuwe studiegroep wordt de regio Weert versterkt, met als doel hieruit een regionale kring te laten ontstaan. De Werkgroep Driestruik heeft naast de reguliere werkdagen in 2009 voor de derde keer mee gedaan aan de Landelijke Natuurwerkdag. Dit resulteerde in 21 deelnemers.

Huisvesting en personeel

Het Natuurhistorisch Genootschap is gehuisvest in het GroenHuis te Roermond. Door het gezamenlijk, met organisaties zoals de Milieufederatie, het IVN en de Stichting IKL, huisvesten kan vanuit een optimale locatie worden gewerkt. Slechts samen met deze organisaties kan een dergelijke huisvesting tot stand komen. Door de samenwerking wordt op het vlak van natuurbescherming, -onderzoek en -educatie veel kennis en informatie uitgewisseld.

Het Natuurhistorisch Genootschap bestaat voor groot deel dankzij de inzet van vele vrijwilligers. Bij tal van activiteiten kan het kantoorpersoneel terugvallen op ondersteuning van vrijwilligers. Voor activiteiten als de ledenadministratie en het publicatiebureau namen Okjen Weinreich en Marja Lenders op vrijwillige basis het voortouw. Bij de jaarlijkse Genootschapsdag, of de presentatie van de Herpetofauna van Limburg kon worden gerekend op de inzet van vele vrijwilligers. Dankzij hen werden deze dagen een succesvol evenement, efficiënt en vakkundig georganiseerd.

De professionele bezetting van het kantoor gedurende 2009 bestond uit:

- Olaf Op den Kamp (bureau manager, 32 uur per week);
- Jeanne Cuypers (administratief medewerkster, 20 uur per week);

- Sef Teeuwen (gegevenscoördinator NatuurBank Limburg, 24 uur per week);
- Jan Schiebroek (assistent bureaumanager, 24 uur per week tot eind februari 2009).

Roel Steverink, in dienst bij de Stichting Phoenix, werd bij het Natuurhistorisch Genootschap gedetacheerd in de functie van receptiemedewerker van het GroenHuis. Zijn salariskosten werden nagevoegd geheel gedragen door de Stichting Phoenix en de overige partners in het GroenHuis.

De procentuele verdeling van de arbeidstijd van de bureaumanager was als volgt:

Omschrijving	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Totaal aantal gewerkte uren	1430	1400	1478	1399	1423	1474
Kantoor, organisatie, bestuur, kringen & studiegroepen	27 25	27	34	39	34	35
GroenHuis	3	2	2	4	7	6
Redactie Natuurhistorisch Maandblad	19	19	18	16	19	17
Projecten en overig	17	20	14	14	9	10
Stichting Natuurpublicaties Limburg	14	1	3	6	3	2
Stichting NatuurBank Limburg	22	31	29	21	29	30

Maandblad en publicaties

Het Natuurhistorisch Genootschap geeft maandelijks een eigen publicatie uit: het *Natuurhistorisch Maandblad*.

De 98ste jaargang van het Natuurhistorisch Maandblad telde in 2009 tien reguliere nummers en twee themanummers. Het april-

nummer werd in zijn geheel gewijd aan de succesvolle hervestiging van de Bever in Limburg. Daarnaast verscheen in december een themanummer dat in zijn geheel was gewijd aan de Brunssummerheide. Dankzij aanvullende projectsubsidies konden deze uitgaven in een grotere oplage, extra dik en kleurrijk worden uitgegeven. In totaal had de jaargang een omvang van 280 pagina's.

Het jaarlijks verschijnende tijdschrift *Limburgse Vogels* had in 2009 een ruime omvang van 104 pagina's. Het blad verscheen in een oplage van 450 stuks en werd aan 345 vaste abonnees verzonden. De 19^e jaargang beschreef veldornithologische artikelen en mededelingen; er verschenen onder meer artikelen over Sprinkhaanzangers op de Meinweg, roofvogeltrek en Grote zilverreigers in de Peel. Daarnaast waren er korte mededelingen, onder andere over het tweede succesvolle broedgeval van Zwarte wouw in Nederland en broedende Woudaapjes in de Doort.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven brengt met onder-

steuning van het Genootschap het eigen tijdschrift *SOK Mededelingen* uit. In 2009 werden drie nummers uitgegeven, waaronder in januari het 50^e nummer van deze periodiek. In die feestelijke uitgave

werd door een keur van auteurs in korte mededelingen bericht over de vele facetten van de ondergrondse groeven. In de twee volgende nummers werden artikelen gewijd aan de aaneensluiting van de grottenstelsels van de Zonneberg en Slavante, de invloed van geologische factoren op de ontginningswijze in de Zonneberg en een historische beschouwing over noodlottige ongevallen in de stelsels van de Sint-Pietersberg. Daarnaast brengt de studiegroep *SOK info* uit. In 2009 verschenen hiervan de nummers 133 t/m 137.

Door de verschillende Studiegroepen en Kringen werden periodieken of mededelingenbladen voor leden uitgegeven. In wisselende oplage en frequentie van verschijnen zijn dat convocaties, waarnemingenverslagen of notulen van bijeenkomsten. Daarbij wordt gebruik gemaakt van websites, digitale nieuwsbrieven en mailgroepen, terwijl andere studiegroepen gebruik maken van papieren uitgaven en programma's en uitnodigingen per post rondzenden.

Door de Stichting Natuurpublicaties Limburg werd een tweetal publicaties uitgebracht. Zoals hiervoor al werd beschreven verscheen in het najaar de *Herpetofauna van Limburg*, een hernieuwde atlas over amfibieën en reptielen die een vergelijking geeft ten opzichte van de eerder (in 1992) gepubliceerde atlas. De presentatie van de atlas werd bijgewoond door vele vrijwilligers en kon ook landelijk rekenen op veel belangstelling. Als tweede publicatie verscheen *Vogels in de Kempen*. Dit boek weerspiegelt een halve eeuw onderzoek aan vogels in de Belgische Kempen, op basis van vangsten en terugmeldingen van geringde vogels.

Promotie en publiciteit

Op zaterdag 23 februari 2009 werd voor de twaalfde keer de jaarlijkse Genootschapsdag georganiseerd. Traditiegetrouw wordt deze dag gehouden in het Bisschoppelijk College Broekhin in Roermond. Dit jaar werd de dag bezocht door zo'n 200 deelnemers; daarmee was het weer een goed bezochte contactdag voor leden en andere geïnteresseerden.

Daarnaast wordt de dag benut om de aanwezigen op de hoogte te brengen van nieuwe projecten waarbij waarnemers worden opgeroepen deel te nemen aan gerichte veldonderzoek. Er werd een natuurquiz georganiseerd waarbij de aanwezigen aan de hand van foto's hun actuele kennis over de meest uiteenlopende soortgroepen konden testen.

Samen met de zusterorganisatie de KNNV werd een voorlichtingsproject uitgevoerd over Natura 2000-gebieden in Limburg. In het kader van dit samenwerkingsproject, medegefinancierd door het Mi-

nisterie van LNV, werden excursies gegeven in vier verschillende terreinen en werden brochures over deze terreinen uitgegeven.

Naast de Euregionale botanische bijeenkomst waren er excursies met collega-botanici uit de buurlanden. Er werden excursies met de Duitse collega's van de NABU georganiseerd naar Plombières en de Brunsummerheide. Met de Belgische collega's van Likona werden de Sint-Pietersberg en de Mechelse heide bezocht.

Ook de Herpetologische studiegroep werkt internationaal samen met de NABU en Natuurpunt. Samen met de Hyla-werkgroep van Natuurpunt werd een grensoverschrijdende HSL-excursie in kalkgraslanden georganiseerd.

Via de internetpagina van het Natuurhistorisch Genootschap worden leden op de hoogte gehouden van aankondigingen van lezingen en excursies. Op de pagina zijn daarnaast excursieverslagen en andere mededelingen voor leden te vinden. Enkele studiegroepen werken via de internetpagina in een afgeschermd gezamenlijke werkruimte ('sharepoint'), bijvoorbeeld aan publicaties als de zoogdierenatlas en de atlas van de Zuid-Limburgse flora.

Beleidsbeïnvloeding

Het Natuurhistorisch Genootschap wordt regelmatig door haar leden en achterban op de hoogte gesteld van projecten of situaties waarbij natuurwaarden in het gedrang raken of zijn. Als er wettelijke, veelal planologische procedures werden gevoerd werden bezwaarmakers steeds op weg geholpen via de contacten met de Milieufederatie.

Ten behoeve van beleidsbeïnvloeding kunnen leden een beroep doen op het waarnemingenarchief van het Genootschap. Deze informatie kan benut worden in planologische procedures, maar ook gebruikt worden om positieve invloed op beheer van natuurterreinen uit te oefenen. Als voorbeeld hiervan werd in 2009 door de Kring Roermond overleg met de gemeente Roermond gevoerd over het nieuwe bestemmingsplan buitengebied, daarnaast was er overleg over de inpassing van het bedrijventerrein voor EDCO in de Meer.

In sommige gevallen werd door leden op persoonlijke titel bezwaar gemaakt tegen voor natuur en landschap schadelijke initiatieven. Het Natuurhistorisch Genootschap en haar leden zijn vertegenwoordigd in diverse overlegorganen en –gremia, zo wordt deelgenomen aan onder andere:

Overlegorgaan	Deelname
Algemeen Bestuur Stichting het Limburgs Landschap	Harry Talkamp
Adviescommissie 100 jaar Natuurhistorisch Museum Maastricht	Harry Talkamp
Bestuur GroenHuis Roermond	Harry Talkamp
Beheercommissie Stichting het Limburgs Landschap	Joof Teeuwen, Jan Hermans
Adviescommissie beheer Beegderheide	Wouter Jansen, Jan Hermans, Joof Teeuwen & Henk Heijligers
Klankbordgroep Natuurvisie Roermond West	Wouter Jansen
Overleg met Stichting de Marke (Venray)	Joof Teeuwen & Henk Heijligers
Gebiedscommissie Reconstructie Venray-Meerlo-Wanssum	Joof Teeuwen
Contactcommissie Sint-Pietersberg	Rik Bastiaens
Hamsteroverleg Limburg	Wim van Mourik
Gebruikersgroep Nationaal Park De Meinweg	Wouter Jansen
Coördinatiegroep CNME Maastricht	Bert Op den Camp

Voortgang projecten

Project	Voortgang in 2009
Libellenatlas	Vanwege slechte weersomstandigheden waren er maar enkele inventarisatie-excursies succesvol.
Flora van Midden-Limburg	Het veldwerk voor deze atlas werd voortgezet in 2009.
Zoogdierenatlas van Limburg	Door wisselingen in de coördinatie van enkele soortgroepen trad nog weer enige vertraging op. Aan het einde van het jaar werd een drukproef afgerond en werd de definitieve tekst aan de eindredactie aangeboden.
Herpetofauna-atlas van Limburg	Door de inzet van een goed redactieteam werd onder grote inspanning naar een hoogwaardig eindresultaat gewerkt. Dit resulteerde in de presentatie van de nieuwe atlas in oktober 2009. Afsluiting van het project en oplevering werd voorbereid.
Sprinkhanen en krekels van Limburg	Door middel van excursies en lezingenavonden werd verder gewerkt aan uitbreiding van kennis en vervolledigen van het gegevensbestand.
Atlas van zeggesoorten in Limburg	In 2009 werd verder geïnventariseerd.
Digitaliseren en indexereren van het Maandblad	De volledige set van Jaarboeken en Maandbladen werd gescand en digitaal beschikbaar gemaakt. Eind 2009 was de volledige set in optimaal geordende bestands groottes op DVD beschikbaar.
100-jarig bestaan	Als voorbereiding op het 100-jarig bestaan werd een jubileumcommissie ingesteld, werden hoofdstukken geschreven voor het uit te geven jubileumboek, en werden tal van andere activiteiten voor de opluistering van het jubileumjaar voorbereid.
Verstoringsonderzoek vleermuizen	In 2009 kende het project als gevolg van overlast van vrijwilligers enige stagnatie. Doordat de technische ontwikkeling bij een opleidingsinstituut vertraagde werd het onderzoek nog niet feitelijk in uitvoering genomen.
Atlas van de Flora in Zuid-Limburg	Het inventariseren en verzamelen van gegevens door vrijwilligers leverde de eerste resultaten op. Verdere voorbereiding en uitwerking is noodzakelijk alvorens tot een aanvraag voor een projectsubsidie kan worden overgegaan.
Atlas van Mollusken in Limburg	De Molluskenstudiegroep presenteerde ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan een voorlopige verspreidingsatlas van een groot aantal soorten slakken. De werkatlas dient nog verder te worden uitgebreid.
Nachtvlindermonitoring Limburg	Dit project werd in 2008 opgestart. Gedurende 2009 werden mede-inventariseerders gezocht en het waarnemingenbestand uitgebreid.

Financiën

De totale exploitatiekosten over 2009 bedroegen € 261.299,-. Het boekjaar werd afgesloten met een negatief saldo van € 436,-. De provincie Limburg stelde een exploitatiesubsidie beschikbaar van € 86.915,-.

De opbrengsten van contributies van Natuurhistorisch Genootschap, Limburgse Vogels en SOK Mededelingen bedroegen € 42.958,-. De druk- en verzendkosten voor de verschillende bladen bedroegen in totaal € 73.326,- respectievelijk € 10.592,-.

De personeelskosten bedroegen in 2009 in totaal € 100.539,-. Hier van werd een groot deel, zijnde € 53.968,-, doorbelast aan projecten waarvoor de medewerkers werkzaam waren. Voor de inzet bij projecten voor de Natuurbank Limburg is gedurende 2009 het personeelsbestand tijdelijk uitgebreid.

Voor het overige waren er inkomsten uit afrekeningen van projectsubsidies, de verkoop van publicaties en bijdragen ten behoeve van themanummers en mededelingenbladen.

Denis P.E.M. Frissen,
secretaris

SYMPOSIUM 100 JAAR NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

Op 27 november 2010 viert het Natuurhistorisch Genootschap haar eeuwfeest met een symposium in de Roermondse Oranjerie. Het thema van dit symposium luidt "Waarnemingen verzamelen in heden en verleden". Tijdens dit symposium wordt ook het jubileumboek "Limburgse natuur in een veranderend landschap. 100 jaar Natuurhistorisch Genootschap in Limburg" gepresenteerd. Het symposium start om 13.30 uur en duurt tot circa 17.00 uur. Na afloop is er een gezamenlijk diner in de Oranjerie. Reserveer deze datum alvast in uw agenda. In het komend maandblad volgt uitgebreidere informatie over opgave en het precieze programma.

MEINWEG ECOTOP 2010

Op 25 september 2010 wordt door het Overlegorgaan Nationaal Park de Meinweg in samenwerking met Staatsbosbeheer en Stichting Koekoeloe de derde Meinweg Ecotop georganiseerd. Het doel van deze

dag is om met zoveel mogelijk personen die betrokken zijn bij de natuur van Nationaal Park de Meinweg van gedachte te wisselen over het gebied. Het thema van dit jaar is: Beken in het Meinweggebied. Beken spelen een belangrijke rol in de biodiversiteit van het, voor het overgrote deel droge, Nationaal Park de Meinweg. Het ochtendprogramma van deze dag staat dan ook voornamelijk in het teken van waterminnende soorten die hier te vinden zijn: Bronlibel, Beekprik en IJsvogel. Evenals voorgaande jaren wordt het middagprogramma opgevuld met een veldbezoek. Ook is er voldoende gelegenheid om ideeën in te brengen. Onze ervaring van de laatste jaren leert dat dit soms veel stof kan doen opwaaien.....!

Deelname

De Meinweg Ecotop is gratis toegankelijk

voor iedereen die geïnteresseerd is in de natuurontwikkelingen in Nationaal Park de Meinweg. Deelname kan alleen na schriftelijke opgave via e-mailadres: ecotop@stichtingkoekoeloe.nl. U ontvangt ruim voor aanvang een schriftelijke bevestiging van uw inschrijving en het definitieve programma. Het volledige programma is ook na te lezen op internetpagina: www.stichtingkoekoeloe.nl.

Aanvang

Om 9.30 uur in het Bezoekerscentrum Nationaal Park De Meinweg, Meinweg 2 in Herkenbosch.

FOTO: ELVAN ASSELDORP

B I N N E N W E R K B U I T E N W E R K

OP DE INTERNETPAGINA WWW.NHGL.NL IS DE MEEST ACTUELE AGENDA TE RAADPLEGEN

- **DONDERDAG 2 SEPTEMBER** houdt Rob Geraeds voor **Kring Maastricht** een lezing over libellen. Aanvang 20.00 uur in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.
- **ZATERDAG 4 SEPTEMBER** bezoekt de **Molluskenstudiegroep** Landgoed Hoosden. Vertrek om 10.30 uur vanaf de kerk van St. Odiliënberg. Aanmelding bij Stef Keulen (tel. 045-4053602, biosk@home.nl).
- **ZATERDAG 4 SEPTEMBER** trekt de **Plantenstudiegroep** naar de Ardenen (B). Aanmelding bij Joris van Alphen (tel. 0412-642469). Vertrek om 10.00 uur vanaf camping Château de Dieupart te Aywaille.
- **ZATERDAG 4 SEPTEMBER** verzorgt de **Paddenstoelenstudiegroep** een excursie naar de Muldersplas bij Schinnen. Vertrek om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats nabij de Alfa Brouwerij. Opgave bij Piet Kelderman (tel. 043-6016055).
- **DONDERDAG 9 SEPTEMBER** organiseert de **Molluskenstudiegroep** een werkavond in Maastricht. Aanvang 20.00 uur. Aanmelding bij Stef Keulen (tel. 045-4053602, biosk@home.nl).
- **DONDERDAG 9 SEPTEMBER** houdt de **Paddenstoelenstudiegroep** een practicumavond. Aanvang 19.30 uur in de IVN-zaal aan de Ransdalerstraat 64 in Ransdaal. Opgave bij Piet Kelderman (tel. 043-6016055).
- **VRIJDAG 10 SEPTEMBER** organiseert de **Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven** een ledenavond in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 19.30 uur.
- **VRIJDAG 10 SEPTEMBER** vindt een nachtvlinderavond plaats door **Kring Venlo** samen met het **Nachtvlindermonitoringsproject Limburg**. De avond begint om 20.00 in het bezoekerscentrum Groote Heide, Hinsbeckerweg 55, Venlo.
- **VRIJDAG 10 SEPTEMBER** houdt Harry van Buggenum voor de **Herpetologische Studiegroep** een lezing over de lichaamsbouw, gedrag en levensfuncties van amfibieën en reptielen. Aanvang 20.00 uur in het GroenHuis, Godsweerderstraat 2 te Roermond.
- **ZATERDAG 11 SEPTEMBER** organiseert het **Natuurhistorisch Genootschap** in het kader van haar 100-jarig bestaan een feestdag en -avond rondom de Sint- Pietersberg. Aanvang 14.00 uur bij uitspanning Bergrust te Maastricht. Verdere informatie bij kantoor NHGL (tel. 0475-386470) of Bert Op den Camp (tel. 043-3622808, bodcamp@home.nl).
- **ZATERDAG 11 SEPTEMBER** organiseert de **Libellenstudiegroep** een excursie voor beginners in de Doort. Start om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats in de Doort, langs de Doorderweg. Verplichte opgave bij Jan Hermans (tel. 0475-462440, j.hermans@triangel-linne.nl).
- **ZATERDAG 11 SEPTEMBER** organiseert de **Libellenstudiegroep** een excursie voor gevorderden naar de Meinweg. Start om 14.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het bezoekerscentrum van de Meinweg. Verplichte opgave bij Jan Hermans (tel. 0475-462440, j.hermans@triangel-linne.nl).
- **ZATERDAG 11 SEPTEMBER** houdt de **Paddenstoelenstudiegroep** een excursie naar de Koumen. Vertrek om 10.00 uur vanaf de parkeerplaats van zwembad Otterveurd, Gravin van Schönbornlaan te Hoensbroek. Opgave bij Piet Kelderman (tel. 043-6016055).
- **ZONDAG 12 SEPTEMBER** verzorgen de **Plantenstudiegroep** en de **Plantenwerkgroep van Likona** een excursie naar het vijvergebied van Zonhoven (B). Vertrek om 9.30 uur vanaf achterzijde NS-station Maastricht of om 10.00 uur op de carpoolplaats bij afrit 29 (richting Houthalen-Helchteren) langs de E314.
- **MAANDAG 13 SEPTEMBER** houden Rob Geraeds en Victor van Schaik voor **Kring Heerlen** een lezing over libellen. Aanvang 20.00 uur in de botanische tuin, Sint-Hubertuslaan te Kerkrade-West.
- **DINSDAG 14 SEPTEMBER** is er een